

Obilježja kampova Republike Hrvatske s posebnim osvrtom na kampove otoka Cresa

Gašparin, Mirta

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:084652>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

MIRTA GAŠPARIN

**OBILJEŽJA KAMPOVA REPUBLIKE HRVATSKE S
POSEBNIM OSVRTOM NA KAMPOVE OTOKA CRESA**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2016.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

MIRTA GAŠPARIN

**OBILJEŽJA KAMPOVA REPUBLIKE HRVATSKE S
POSEBNIM OSVRTOM NA KAMPOVE OTOKA CRESA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: mr. sc. Silvija Vitner Marković

Kolegij: Poslovanje ugostiteljskih poduzeća

Karlovac, travanj 2016.

SAŽETAK

Hrvatska je zemlja bogate i raznolike prirodne i kulturne baštine što ju svrstava u sam vrh europskih turističkih destinacija. Kao jedan od nositelja turističke ponude hrvatske jest kamping turizam.

Ovaj rad daje pregled razvoja kamping turizma u Republici Hrvatskoj kao i obilježja kampova otoka Cresa. Iskazani su podaci o broju kampova u RH, njihov smještajni kapacitet te kategorija, kao i podaci o kretanju broja dolazaka i noćenja turista u RH po vrstama objekata. Obilježja kampova otoka Cresa uspoređena su s analizom stanja kampova u RH.

Ključne riječi: *kamping turizam, smještajni kapaciteti kampova, kampovi otoka Cresa, Republika Hrvatska*

SUMMARY

Croatia is a country of rich and diverse natural and cultural heritage and there for one of the best European tourist destinations. An essential part of Croatia tourism is camping tourism.

This final paper summarizes the development of camping tourism in Croatia and the characteristics of camps in island Cres. It expresses and analyzes data about the number of camps in Croatia, their accommodation capacity and category, as well as data about the number of arrivals and overnight stays in Croatia by facility type. Characteristics of camps in island Cres are compared with the characteristics of camps at the state level.

Key words: *camping tourism, accommodation capacity of camp, camps of Cres island, Croatia*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Predmet i cilj izrade rada	1
1.2 Izvori podataka, metode prikupljanja i metode obrade podataka	1
1.3 Sadržaj i struktura rada	1
2. OBILJEŽJA KAMPOVA I KAMPING TURIZMA	3
2.1. Definicija kampa i kamping turizma	3
2.2. Povijesni razvoj kamping turizma	5
2.3. Vrste kampova	8
2.4. Kamping usluge	12
2.5. Kamping oprema	14
2.6. Smještajne jedinice kampova	16
3. KAMPING TURIZAM U HRVATSKOJ	17
3. 1. Povijest i razvoj kamping turizma u Hrvatskoj	18
3.2. Kamping turizam kao dio hrvatske turističke ponude danas	24
4. OBILJEŽJA KAMPOVA OTOKA CRESA	28
5. KAMPING TURIZAM KAO DIO STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA RH DO 2020. GODINE.....	36
6. ZAKLJUČAK.....	38
LITERATURA	40
POPIS TABLICA	42
POPIS GRAFIKONA	43
POPIS SLIKA.....	44

1. UVOD

1.1 Predmet i cilj izrade rada

Predmet ovog istraživanja su kampovi na otoku Cresu, njihova obilježja te opremljenost i ponuda.

Cilj rada je analizirati osnovna obilježja i specifičnosti kamping turizma kao bitnog segmenta turističke ponude Hrvatske, ali istovremeno jednog od nedovoljno iskorištenih potencijala turističke ponude Hrvatske s posebnim osvrtom na obilježja kampova otoka Cresa. Kamping turizam je po mnogočemu specifičan i različit u odnosu na sva druga područja u turizmu, a posebnost kamping turizma je u ležernosti, spontanosti, te prirodnom okruženju u kojemu se svaki turist osjeća ugodno i opušteno.

1.2 Izvori podataka, metode prikupljanja i metode obrade podataka

Pri istraživanju i formiranju rezultata istraživanja korištena je stručna i znanstvena literatura vezana uz kamping turizam, zakonski propisi iz područja koje je predmet istraživanja, službeni dokumenti raznih institucija RH, statistička izvješća iz područja turističkog gospodarstva, podaci dobiveni iz studija slučaja zasnovanih na različitim teorijskim i empirijskim istraživanjima te Internet. Podaci su prikupljeni metodom desk istraživanja.

U obradi teme završnog rada korištene su metode deskripcije, metoda sinteze i analize, metoda komparacije, povijesna metoda i metoda eksplanacije.

1.3 Sadržaj i struktura rada

Rad je prikazan kroz šest poglavlja.

U Uvodu su navedeni predmet i cilj izrade rada, izvori podataka, metode prikupljanja i obrade podataka te struktura i sadržaj rada.

Naziv drugog poglavlja je **Kamping turizam** u kojem je dana definicija kamping turizma, njegova podjela te povijesni razvoj kamping turizma. Isto tako su navedene različite vrste kampova, vrste kamping usluga te su objašnjeni smještajni kapaciteti u kampovima.

Kamping turizam u Hrvatskoj naslov je trećeg poglavlja. U njemu su dana obilježja hrvatskog kamping turizma, opisano je kako se kamping turizam u Hrvatskoj razvijao kroz povijest te odlike hrvatske turističke ponude kamping turizma.

U četvrtom poglavlju s naslovom **Obilježja kampova otoka Cresa** navedena je ponuda kampova na otoku Cresu, njihova obilježja te sadržaji koje pružaju.

Kamping turizam kao dio strategije razvoja turizma RH do 2020. godine naslov je petog poglavlja u kojem su dane smjernice za poboljšanje ponude kampova.

U **Zaključku** je dana sinteza rezultata istraživanja.

2. OBILJEŽJA KAMPOVA I KAMPING TURIZMA

Kamping turizam je jedan od oblika selektivnog turizma. Kamping turizam je fenomen koji se javlja u drugoj polovici prošlog stoljeća kad je zbog svoje masovnosti ostavio snažan utjecaj na razvoj turizma u Europi. Zbog turističkih motiva povratka i boravka u prirodi došlo je do razvoja kampova kao oblika ugostiteljskog smještaja za goste s vlastitom ili unajmljenom kamp opremom. Danas je kamping turizam važan oblik turizma u Europi, ali i u Republici Hrvatskoj, koji ostvaruje rekordne rezultate i zavidne uspjehe.

2.1. Definicija kampa i kamping turizma

Riječ kamp dolazi od latinske riječi campus što znači polje, ravan, a može biti i sinonim za livadu, zaravan, uređeni ravni prostor i slično.¹

Prema *Riječniku ugostiteljsko-turističkih pojmova*, kamp je ugostiteljski objekt u kojem se gostu pružaju usluge smještaja na otvorenom prostoru, a mogu se pružati i druge usluge uobičajene u toj vrsti ugostiteljskog objekta.²

Američko udruženje kampova (American Camping Association) ističe da je kamp suzdržano iskustvo koje omogućava kreativne, rekreacijske i obrazovne mogućnosti kroz život u grupi i na otvorenom prostoru.³

Vukonić i Čavlek u *Riječniku turizma* definiraju kamp kao ugostiteljski objekt za smještaj u kojem je pružanje usluge smještaja organizirano na otvorenom prostoru. Smještajna jedinica kampa je kampirališno mjesto, odnosno kamp jedinica (parcela) koja može, ali ne mora biti označena. Ovisno o kategoriji koja se označava zvjezdicama (od dvije do pet), te o načinu poslovanja kampa, uz nužne infrastrukturne priključke (voda, struja), kamp treba raspolagati prostorima i uređajima za zajedničko korištenje (higijenski prostori,

¹ Sladoljev, J., *Praktični riječnik kamping pojmova, Svi važniji podaci – od A do Z*, Master studio Poreč, 2011., str. 72.

² Galičić, V., *Rječnik ugostiteljsko-turističkih pojmova*, Rijeka, Vlastito izdanje, 1999., str. 119.

³ American Camp Association, www.acacamps.org, (08.08.2015.)

rashladni uređaji i dr.), te objektima raznih namjena (ugostiteljski objekti, sportsko-rekreativni sadržaj i dr.).⁴

Sladoljev definira kamp kao prostor gdje se gostima za određenu naknadu nudi mogućnost noćenja u iznajmljenim ili vlastitim šatorima, karavanima, sklopivim karavanima, kamperima ili ispod tenda.⁵

Cvelić Bonifačić ističe da je kamp ugostiteljski objekt za smještaj pretežito na otvorenom u vlastitoj ili iznajmljenoj opremi za kampiranje u kojem se pružaju i usluge smještaja u ostalim vrstama ugostiteljskih objekata za smještaj te brojne druge usluge za zadovoljenje potreba kamping gostiju i osiguranju konkurentskog položaja kampa u okruženju. Osim smještaja, kamp usluge se odnose na ugostiteljske, trgovačke, sportske, rekreacijske, animacijske i druge usluge.⁶

Kada je riječ o pojmu kampinga, razlikuje se statistička, pravna i znanstveno stručna definicija. Statistički ured Europske unije Eurostat definira kamp kao kolektivnu vrstu smještaja u ograđenom prostoru za šatore, kamp-prikolice i autodomove gdje se mogu pružati određene turističke usluge. S obzirom na broj mjesta i postelja u kampu, određuje se njegov kapacitet. Broj mjesta u kampu se odnosi na broj parcela namijenjenih smještaju kamp-prikolica, autodomova i šatora.⁷

Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (NN 138/06) definira kamping kao „boravak pod šatorom, u kamp-kućici, u kamp-prikolici, pokretnoj kućici, autodomu i drugoj odgovarajućoj opremi za smještaj na otvorenom prostoru.”⁸

Kamping je rekreacijska aktivnost u kojoj sudionici odabiru privremeni smještaj na otvorenom uglavnom koristeći šatore ili posebno dizajnirana, odnosno prilagođena vozila za zaklon. Međutim, suvremeni kamping je prerastao pojam pružanja privremenog boravka,

⁴ Vukonić, B., Čavlek, N., *Rječnik turizma*, Zagreb, Masmedija, 2001., str. 158.

⁵ Sladoljev J., *Kamping turizam, sve o kampingu*, Pula, C.A.S.H., Kamping udruženje Hrvatske, 2004., str. 8.

⁶ Cvelić Bonifačić J., *Menadžment konkurentnosti kamping turizma*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2012., str. 17.

⁷ Hendija, Z., Čorak, S., Mikačić, V., *Kamping turizam*, Zagreb, Hrvatski turizam plavo bijelo zeleno, 2006., str. 66.

⁸ Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, (10.08.2015.)

odmor i rasonodu obnavljanjem umnih i fizičkih sposobnosti narušenih svakodnevnim radom i životnim tegobama. Stoga Cvelić Bonifačić zaključuje da kamping predstavlja povratak prirodi za ljubitelje izvorne prirode i one koji vole otvoreni prostor, ali i vrstu standardnog odmora za brojne sudionike i obitelji.⁹

Kao integralni dio ugostiteljstva kamping se može smatrati granom gospodarstva koja obavlja gospodarsku aktivnost pružanja usluga smještaja i drugih ugostiteljskih usluga. Dakle, kamping turizam je dio turističkog gospodarstva i uključuje uslužne kamping djelatnosti. Kamping je u funkciji kamping ponude i potražnje. Kamping turizam je gospodarski okvir za složene odnose i pojave unutar kamping ponude i kamping potražnje i uz kamping industriju zajednički čine kamping gospodarstvo.¹⁰

2.2. Povijesni razvoj kamping turizma

Povijest turizma pokazuje konzistentan slijed od sporadičnih putovanja do masovnih migracija uz logičnu diversifikaciju i disperziju na posebne i pojedinačne oblike, vrste i podvrste turizma od kojih svaka može slijedom vremena i društvenog razvitka te rasta i kvalitetnog razvitka ljudskih potreba imati identičan slijed.¹¹

Posljednja desetljeća 20. stoljeća obilježena su intenzivnim rastom turizma i njegovom diversifikacijom na različite oblike turizma koji se nazivaju posebnim, alternativnim ili selektivnim oblicima suvremenog turizma. Jedan od tih selektivnih oblika turizma je i kamping turizam.

Na razvoj kamping turizma u svijetu utjecalo je više čimbenika:¹²

- razvijanje svijesti o potrebi provođenja odmora u prirodi,
- mogućnost korištenja šatora,
- razvoj bržih i udobnijih prijevoznih sredstava,
- pojava posebnih organizacija koje su poticale takva putovanja,
- pojava specijalnih rekreacijskih vozila namijenjenih kampistima.

⁹ Cvelić Bonifačić J., op.cit., str. 20.

¹⁰ Ibid., str. 22.

¹¹ Geić, S., *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Sveučilište u Splitu, Split, 2011., str. 210.

¹² Hendija, Z., Čorak, S., Mikačić, V., op. cit., str. 68.

Počeci razvoja kamping turizma vežu se uz fenomen korištenja slobodnog vremena i viška sredstava, uz razvoj velikih gradova te razvoj putovanja. Europski počeci razvoja kamping turizma sežu na kraj 19. i početak 20. stoljeća. Organizirani kamping je započeo Thomas Hiram Holding u Engleskoj 1887. godine kada je organizirao biciklističku turu s prijateljima po Irskoj. O tom putovanju napisao je knjigu 1898. godine, a tri godine kasnije je osnovao *Udrugu kampista* (engl. *Associations of Cycle Campers*). Međutim, drugi autori navode da je kamping turizam započeo u Velikoj Britaniji zbog brzog razvoja industrije i velikih gradova te potrebe za povratkom prirodi. Prethodnici takvog odmora bili su tzv. Wandervogel koji su oponašali modu lutanja svojstvenu crkvenim ljudima i znanstvenicima srednjovjekovnih gilda.¹³ Pokret je 1901. godine osnovao Herman Hoffman Foelkersamn koji je već 1895. formirao studijski krug u Berlin Steglitzu, srednjoj školi za dječake gdje je podučavao. Ta organizacija postala je pretečom njemačkog omladinskog pokreta.¹⁴

Potrebno je istaknuti da je 1886. godine Englez G. Stables konstruirao prvu prikolicu u turističke svrhe. Prikolica je bila vučena konjskom zapregom. Godine 1907. u Engleskoj je osnovan i prvi *Caravan club*.¹⁵

Treba svakako spomenuti i Engleza Roberta Baden-Powella koji je zaslužan za organizaciju prvog rekreativnog kampiranja. On je 1907. godine organizirao višednevni izlet s noćenjem u šatorima na otok Brownsea, čime je ucrtao put izviđačkom pokretu i kampiranju.¹⁶

Prva organizacija vezana uz kampiranje bila je već spomenuta *Udruga kampista*, koja je 1912. godine promijenila ime u *Kamperski klub Velike Britanije i Irske* (engl. *Camping Club of Great Britain and Ireland*). Prvi europski kamp otvoren je u Francuskoj 1913. godine. Ubrzo se kamping razvija i u ostalim zemljama Europe. Tako je 1912. godine u Belgiji osnovan *Camping Club de Belgique*, 1914. u Nizozemskoj *Nederlandse Toeristen Kampeerclub*, dok je u Njemačkoj osnovan *Deutscher Kanu Verband* koji je 1937. godine obuhvaćao 800 klubova sa 60 000 članova od kojih su 80% njih bili kampisti.¹⁷

¹³ Sladoljev J., op.cit., str. 6.

¹⁴ preuzeto iz Cvelić Bonifačić J., op.cit., str. 26.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ preuzeto iz Žarković A., *Pozicioniranje turizma u Srednjoj Dalmaciji kroz razvoj kampinškog turizma*, Magistarski rad, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2009., str. 28.

¹⁷ preuzeto iz Žarković A., op. cit., str. 29.

Nakon Prvog svjetskog rata razvoj takvih organizacija postao je uobičajen i u ostatku Europe. Italija i Švicarska su bile prve zemlje u kojima se snažno osjetio utjecaj razvoja automobilske industrije ključne za razvoj modernog kamping turizma. O tome svjedoči osnivanje organizacija *Autocampeggio Club Piemonte* i *Autocamping Club de Suisse* između dva svjetska rata.¹⁸

Kraj Drugog svjetskog rata označio je početak revolucije u automobilizmu i pratećim industrijama. Proizvodnja prvog serijskog automobila s benzinskim motorom počela je 1908. godine u SAD-u.

Pedesetih godina prošlog stoljeća kampovi kao smještajni objekti nastajali su na moru, u planinama, u blizini velikih gradova, na jezerima, rijekama, proplancima, u nacionalnim parkovima, u parkovima zabave, blizu turističkih, povijesnih i kulturnih atrakcija itd. No, krajem prošlog stoljeća kamping je dobio novu dimenziju. Kampovi su postali uređeni, a vozila modernija i udobnija. Nastaju kamping parkovi, a šatore zamjenjuju kamping prikolice i auto-domovi. Tako danas uz tradicionalno postoji i suvremeno luksuzno high-tech kampiranje, poznato i kao glamping.¹⁹ Kampirati danas više ne znači jeftino ljetovati već putovati udobno i boraviti u smještajnom objektu visokog komfora. Tisuće kampova diljem Europe bore se za svoje goste, ulažući u uređenje, kadrove i marketing, a milijuni kampera krstare putovima iste Europe u potrazi za drugačijim doživljajem slobodnog vremena.²⁰

Početkom 21. stoljeća jača trend povratka prirodi koji se veže uz kamping, a s druge strane tehnologija koja revolucionira smještaj u kampovima raskida veze s nedinutom prirodom. S nekadašnjim kampiranjem zajednički je samo osjećaj prostranosti boravka u prirodi i osjećaj slobode u pokretljivosti.²¹

¹⁸ preuzeto iz Cvelić Bonifačić J., op. cit., str. 26.

¹⁹ Hendija, Z., Čorak, S., Mikačić, V., op. cit., str. 71.

²⁰ preuzeto iz Cvelić Bonifačić J., op. cit., str. 57.

²¹ Ibid., str. 27.

2.3. Vrste kampova

U stručnoj literaturi ne postoji jedinstvena podjela kampova, a jedna od podjela je prema:²²

- mogućnostima (gradski, vodeni, termalni, kamp za slučajno svraćanje itd.),
- vrsti korisnika (obiteljski kampovi, kampovi za mladež, naturalistički kampovi itd.).

U nastavku će se kampovi podijeliti s obzirom na različite kriterije.

Prema lokaciji razlikuju se:²³

- Primorski kampovi: najveći broj kampova u Republici Hrvatskoj i Europi smješten je uz obalu mora. Spadaju u kampove koji su orijentirani obiteljima i odmoru.
- Zdravstveni kampovi: ova vrsta kampova najviše je zastupljena na području Francuske. Zahvaljujući termalnim izvorima vode i pružanju zdravstvenih usluga gosti provode odmor u lječilišnim uvjetima.
- Kontinentalni kampovi: kampovi koji su najčešće smješteni uz obale rijeka ili jezera, uz prirodne ili kulturne znamenitosti. Nalaze se uz prometnice ili gospodarske objekte od posebne važnosti.
- Planinski kampovi: kampovi koji se nalaze u planinskim i brdskim područjima. Nastaju uglavnom u zoni poznatih skijališta koja su orijentirana i na ljetnu sezonu. Njihov rad uglavnom je cjelogodišnji.
- Kampovi u nacionalnim parkovima i prirodno zaštićenim cjelinama: kampovi koji su smješteni unutar lokacije koja je regulirana posebnim pravilima o zaštiti prirode. Izgradnja i poslovanje ovog kampa specifični su u odnosu na druge.

S obzirom na vrstu korisnika razlikuju se:²⁴

- Obiteljski kamp: ovakva vrsta kampa odgovara smještaju obitelji s djecom te je tomu prilagođena i sva oprema u kampu. Smještaj djece u kampu određuje i standard opreme i poslovanje kampa.
- Kampovi za djecu: ovakvi kampovi najprisutniji su u Americi. Kampiranje djece školske dobi u američkom sustavu neizostavni je dio osnovnog školovanja djece. Ovi

²² Sladoljev, J., op.cit., str. 11-12.

²³ Ibid., str. 104.

²⁴ Ibid., str. 105.

kampovi uglavnom su neprofitni. Namijenjeni su naobrazbi i druženju djece, bavljenju sportskim aktivnostima i boravku u prirodi.

- Kampovi za mladež: njihovu osnivanju razlog je sličan kao i u dječjim kampovima. Od njih se razlikuju u nivou usluge, opremi i sadržajima koji su prilagođeni uzrastu. Njihovo postojanje vezano je za određena događanja – koncerti, sportska, vjerska događanja i sl.
- Naturistički kampovi: kampovi koji propagiraju nudizam i slobodnu kulturu tijela. Osiguravaju miran odmor daleko od pogleda znatiželjnika, a gostima unutar kampa nije dopušteno nošenje odjeće prilikom kupanja i sunčanja, također niti prilikom bavljenja dnevnim aktivnostima.
- Kampovi za starije osobe: ova vrsta kampova osniva se uglavnom u Americi. Specijalizirana je za boravak osoba starije životne dobi. Uglavnom posjeduju čvrste oblike smještaja kao bungalove, mobil-home i sl.
- Kampovi za posebne interesne skupine: kampovi namijenjeni za smještaj motociklista, ronilaca, planinara i drugih skupina.

Kampovi se također mogu podijeliti prema radnom periodu otvorenosti:²⁵

- sezonski: kampovi čije poslovanje traje za vrijeme sezone,
- cjelogodišnji: otvoreni su tijekom cijele godine,
- prigodni: otvaraju se samo prigodno.

Prema pretežitosti kamp opreme razlikuju se:²⁶

- kamp za šatore,
- kamp za kamp prikolice,
- kamp za autodomove,
- mješoviti kamp,
- bungalov-kamp,
- mobil-home kamp,
- kamp naselje.

²⁵ Sladoljev, J., op. cit., str. 107.

²⁶ Ibid., str. 106.

Prema motivima dolaska gostiju kampovi se mogu podijeliti na:²⁷

- tranzitne,
- lječilišne (zdravstvene),
- športske,
- zabavne,
- odmorišne,
- edukacijske,
- vjerske,
- ostale.

Prema organizacijskom statusu kampovi se dijele na:²⁸

- samostalne – najčešći oblik europskih kampova. Ovaj oblik kampova u Hrvatskoj najzastupljeniji je u mini kampovima.
- u sastavu turističko ugostiteljskih poduzeća – kamp u sastavu takvog poduzeća pripada djelatnosti poduzeća, koja osim kampa u svom sastavu ima i druge oblike objekata za smještaj: hotele, motele, apart-hotele i dr.
- u sastavu neturističkih organizacija – pojedine vladine ili nevladine, vjerske, interesne, profitne ili neprofitne organizacije mogu osnovati kamp u cilju vlastitog promicanja interesa i programa.
- kampovi u domaćinstvu – ova kategorija kampova specifična je za Hrvatsku. Ovi kampovi su u vlasništvu građana koji posluju bez reguliranja posebnog poduzetničkog statusa. Djelatnost se odvija kao dopunski posao fizičke osobe temeljem Rješenja nadležnog tijela državne uprave.

Prema načinu korištenja kamp-mjesta razlikuju se:²⁹

- profitni kampovi: kampovi koji posluju na komercijalnoj osnovi i čiji je cilj stjecanje dobiti,
- neprofitni kampovi: kampovi koji nemaju komercijalnu ulogu, već imaju druge ciljeve: vjerske, športske, edukativne i sl.

²⁷ Sladoljev, J., op. cit., str. 106.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid., str. 107.

Kampovi se razlikuju i prema veličini:³⁰

- veliki kampovi – veličine preko 1 000 kamp jedinica,
- srednji kampovi – veličine od 500 do 1 000 kamp jedinica,
- mali kampovi – veličine od 100 do 250 kamp jedinica,
- mini kampovi – veličine od 10 do 100 kamp jedinica.

Prema standardu kampa kampovi se mogu podijeliti na:³¹

- kampove s 5* - ekskluzivni kampovi,
- kampove s 4* - prvoklasni kampovi,
- kampove s 3* - prosječni kampovi,
- kampove s 2* - kampovi dostatnog standarda,
- kampovi s 1* - skromni kampovi i kampirališta.

Prema hrvatskom zakonodavstvu kampovi se prema vrsti usluga dijele na:³²

- kamp,
- kamp naselja,
- kampiralište,
- kamp odmorište.

³⁰ Sladoljev, J., op.cit. str. 105.

³¹ Ibid., str. 108.

³² Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, (10.08.2015.)

2.4. Kamping usluge

Usluga u kampovima je raznovrsna. U kampovima se pružaju usluge:³³

- smještaja kampista na uređenom prostoru na otvorenom,
- smještaja u građevinama: kućica u kampu, bungalov i sl.,
- smještaj u nekom od objekata iz skupine „hoteli“ koji se nalaze u kampu,
- prehrane, pića i napitaka,
- ostale usluge namijenjene turističkoj potrošnji.

Smještaj na uređenom prostoru na otvorenom podrazumijeva uslugu:³⁴

- iznajmljivanja osnovnih smještajnih jedinica, i to kamp mjesta i kamp parcela namijenjenih za postavljanje i korištenje pokretne opreme za smještaj na otvorenom prostoru kao što su šator, kamp-prikolica, vreća za spavanje, autodom, pokretna kućica u kampu itd.,
- iznajmljivanja opreme za kampiranje (kamp-prikolice, šatora, pokretne kućice u kampu, stolova, stolica i dr.),
- mogućnost uporabe zajedničkih uređaja i opreme te drugih odgovarajućih sadržaja i objekata potrebnih za boravak gostiju u prostoru na otvorenom,
- pružanje ostalih usluga vezanih uz smještaj na otvorenom.

Smještaj u kućicama u kampu podrazumijeva smještaj u takvim objektima koji su prizemne, jednostavne nepokretne građevine, moguće i montažne, raznih oblika.

Kućica u kampu je objekt u kojem se mogu nalaziti sljedeće smještajne jedinice:³⁵

- soba: smještajna jedinica koja se sastoji od pretprostora (ako ga ima), dijela za spavanje i kompletne vlastite kupaonice,
- studio apartman: smještajna jedinica koja se nalazi u kućici u kampu (bungalovu), a sastoji se od pretprostora (ako ga ima), dijela namijenjenog i uređenog za spavanje, kuhanje, blagovanje i boravak, te vlastite kompletne kupaonice,

³³ Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, (10.08.2015.)

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

- apartman: smještajna jedinica koja se nalazi u kućici u kampu (bungalovu), a sastoji se od pretprostora (ako ga ima), prostorije za spavanje, posebne prostorije namijenjene za kuhanje, blagovanje i boravak, te vlastite kompletne kupaonice,
- prostorija za spavanje: smještajna jedinica koja se nalazi u kućici u kampu (bungalovu), a sastoji se od prostorije za spavanje, a može imati i vlastitu kompletnu kupaonicu ili djelomične sanitarne uređaje za goste,
- spavaonica: smještajna jedinica koja se nalazi u kućici u kampu (bungalovu), a sastoji se od prostorije za spavanje s više od pet kreveta. Može imati vlastite zajedničke sanitarije za goste (zahod, tuševе i umivaonike).

Uobičajeno je da se u kampu nalaze i smještajni objekti iz skupine „hoteli“ poput hotela, hotelskog naselja, aparthotela, apartmanskog naselja, pansiona itd. U Europi takav smještajni objekt nosi nazive Holiday Vilage, Villagio turistico i Camping Village, a u Republici Hrvatskoj naziv za takav smještajni objekt je “turističko naselje”, i primjer jednog takvog je “Zaton” kod Zadra.

Ono što je kamping usluzi zajedničko s drugim ugostiteljskim uslugama je to što je kamp ugostiteljski objekt koji realizira svoje usluge na turističkom tržištu. Međutim, kamping usluga se od ostalih ugostiteljskih usluga razlikuje po posebnoj usluzi smještaja na otvorenom ili zatvorenom prostoru koja varira od jednostavne usluge smještaja, do kompleksne kamping usluge koja sadrži usluge smještaja, prehrane, informacija, sportskih usluga itd.³⁶

³⁶preuzeto iz Žarković, A., op.cit., str. 66.

2.5. Kamping oprema

Za razliku od svih ostalih oblika smještaja, gosti se u kampovima u pravilu služe pokretnom kamping opremom.

Glavne vrste kamping opreme su:³⁷

- a) šator
- b) autodom (kamper)
- c) kampkućica (karavan)
- d) pokretna kućica (mobile home)
- e) kamp prikolice i slična pokretna kamp oprema.

- Šator: Brojne su vrste šatora, od maloga iglu-šatora koji uglavnom koriste mladi, do najluksuznijih glamping šatora.
- Autodom (kamper): (eng. motorhome ili recreational vehicle) pojavljuje se početkom 20. st. iako je već ranije bilo pokušaja izgradnje u kućnim izvedbama. Prvi pokušaji bili su vezani uz nastojanja da se na motore kamiona ugradi prostor za stanovanje, a prvi uspješni pokušaj ugradnje na auto motor ostvario je Jennings. Masovna proizvodnja započinje pedesetih godina kada počinje masovno doba autodomova. Autodomovi - kamperi izazvali su revoluciju na europskom i svjetskom turističkom tržištu. Danas u Europi ima više od milijun autodomova te se njihova prodaja izjednačila s kamp prikolicama. Autodom je vozilo za slobodno vrijeme koje u pravilu ima smještaj za 2-8 osoba, a uključuje spavaći dio, kupaonicu te kuhinju s prostorom za blagovanje. Amerikanci koriste izraz „RV – recreational vehicle“, a u Americi je nastao i tzv. „RV lifestyle“ skupina korisnika kampera koji su se odlučili živjeti u RV-u trajno putujući.³⁸
- Kampkućica (karavan): nakon šatora, kamp kućica (ili karavan) pruža bolju zaštitu od vremenskih uvjeta i veću slobodu kretanja i putovanja. Za razliku od autodoma, kamp kućica je priključno vozilo bez vlastitog pogona te je pokretana od automobila.³⁹ Prvo

³⁷ Cvelić Bonifačić, J., op. cit., str. 18.

³⁸ Ibid., str. 17-19.

³⁹ Ibid., str. 19.

takvo rekreacijsko vozilo u svijetu sagradio je Bristol Carriage Company 1880. godine. Danas na tržištu postoje kamp kućice svih veličina i nivoa opremljenosti te u pravilu imaju prostor za spavanje, kuhinju te prostor za blagovanje kao i kupaonicu.

- Pokretna kućica (mobilna kućica, mobile home): pokretna kućica ili mobile home poznata je još i pod imenima „house trailers“ ili „static caravan“, a nastala je u pedesetima kao nadogradnja kamp kućica s kojima zapravo dijeli istu povijest, iako su danas ova dva tipa potpuno različita i razvijaju se u sasvim različitim pravcima. Mobile home se izrađuje u tvornici i u pravilu se kao „jeftinija“ kuća postavlja na dulje razdoblje na određenom mjestu za stanovanje i rekreaciju. Mobilne kućice posljednjih desetak godina doživjele su pravu ekspanziju. Danas se u kampovima diljem Europe postavljaju mobilne kućice svih mogućih veličina i nivoa opremljenosti do sasvim luksuzne opreme i oblika. Osim klasičnih mobilnih kućica na tržištu se pojavljuju i razni drugi oblici kućica kao što su plutajuće kućice, kućice na stablima i drugo.⁴⁰
- Kamp prikolice i slična pokretna kamp oprema: pored kampera, kamp kućica i mobilnih kućica, postoji još cijeli niz priključne pokretne kamp opreme od kojih su najpoznatije razne inačice autoprikolica (npr. sklopive šatorske prikolice i dr.). Poznata vrsta kamp opreme u Americi je i tzv. „Fifth wheel“, luksuzna kamp prikolica koja se pričvršćuje spojkom i nalazi na stražnjem dijelu snažnog kamioneta koji vuče prikolicu. Danas se ovakve prikolice mogu i proširivati zahvaljujući uporabi hidrauličkih uređaja pa pojedini najluksuzniji modeli prelaze veličinu od 40 m².⁴¹

Osnovnu razliku između kampova i ostalih smještajnih kapaciteta čini to što se za smještaj gostiju u kampovima koristi posebna oprema koju oni sami dopremaju sa sobom dok se u drugim vrstama turizma, gosti smještaju u objekte koji se nalaze u turističkim destinacijama. Uobičajena kamperska oprema je šator (engl. tent) koji je prvobitni i najjednostavniji oblik smještaja, a može biti i posebno rekreacijsko vozilo (engl. recreational vehicle ili skraćeno RV) koje osim za smještaj ima i dodatnu opremu za boravak.⁴²

⁴⁰ Cvelić Bonifačić, J., op. cit., str. 19.

⁴¹ Fifth Wheel co., www.fifthwheelco.com, (17.08.2015.)

⁴² Sladoljev, J., op. cit., str. 17.

2.6. Smještajne jedinice kampova

Smještajni kapacitet pojedine vrste kampova izražava se ukupnim brojem osnovnih i smještajnih jedinica u građevinama te kapacitetom smještajnih jedinica.

Kapacitet smještajne jedinice izražava se:⁴³

1. u osnovnim smještajnim jedinicama brojem gostiju – kampista:

- kamp mjesto: tri gosta - kampista
- kamp parcela: tri gosta – kampista

2. u smještajnim jedinicama u građevinama:

- prema broju kreveta
- prema fizičkim mogućnostima smještajne jedinice.

U kampovima nalazimo sljedeće smještajne jedinice:⁴⁴

- kamp mjesto: uređen, neomeđen i očišćen prostor za kampiranje. Kamp mjesto može biti označeno brojem i ne mora.
- kamp parcela: uređen, očišćen i omeđen prostor za kampiranje označen brojem. Kamp parcela je „soba na otvorenome“. Najčešće je opremljena priključkom na struju i vodu, a može imati priključke na plin, odvod, kanalizaciju, SAT TV i internet.
- građevine u kampu namijenjene za smještaj gostiju: u kampovima se osim u osnovnim smještajnim jedinicama, mogu pružati usluge kampiranja i u smještajnim jedinicama u građevinama (u kućici unutar kampa , u bungalovu ili sl.).

Kamp je puno više od običnog šatora/kamp kućice koja je smještena u prirodi. Današnji kampovi pružaju jednak, a ponekad čak i veći komfor od tradicionalnih smještajnih jedinica u turizmu poput hotela i apartmana. S obzirom na potrebe današnjeg čovjeka i trendove koji sve više propagiraju život u skladu sa prirodom, za očekivati je u budućnosti da će faktor nespitanosti i konstantnog boravka u prirodi na otvorenom u kombinaciji sa sve većim tehnološkim razvojem kampova kamping turizam činiti sve atraktivnijim oblikom turizma u budućnosti.

⁴³ Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, (10.08.2015.)

⁴⁴ Cvelić Bonifačić, J., op. cit., str. 23.

3. KAMPING TURIZAM U HRVATSKOJ

Budući da Hrvatska posjeduje raznolik krajolik, tisuću otoka i otočića, poluotoka i zaljeva koje čine Hrvatsku veličanstvenom i idiličnom, s razlogom posjeduje epitet "Europska kamping destinacija broj jedan". Gotovo 90% hrvatskih kampova smješteno je duž jadranske obale ili na otocima, a ostatak se nalazi u blizini rijeka i jezera. Gotovo jedna trećina svih posjetitelja Hrvatske su kampisti. Kampovi Hrvatske su raznoliki, sigurni i prijateljski, na najljepšim lokacijama i uz samo more, te daju slobodu i istinski doticaj s prirodom.⁴⁵

Kamp je jedan od najpopularnijih oblika smještaja u Hrvatskoj i 25% svih turističkih noćenja se ostvaruje u kampovima, a kampisti su uvijek dobrodošli gosti Hrvatske obale. Danas je većina kampova u privatnom vlasništvu, što je rezultiralo različitim i kvalitetnijom ponudom kampova - komercijalna konkurencija je povoljna za kampiste. U novije vrijeme mogućnost smještaja u kampu isto tako obuhvaća mobilne kućice, bungalove i apartmane što je dodatno podiglo razinu hrvatskog kampiranja.⁴⁶

Najrazvijenije regije u pogledu broja kampova, njihovih kapaciteta i kvaliteta usluge su Istra i Kvarner sa otocima, dok je Dalmacija najatraktivniji dio Hrvatske zbog prirode, prekrasne obale i mnoštva otoka. Većina kampova nalaze se duž obale nadomak plaže. Ljudi iz svih životnih sfera mogu naći svoj kamp po mjeri - od Istre do Dalmacije, od kamp parkova, velikih kamp-naselja, sa svojom dinamičnom atmosferom, do malih obiteljskih kampova gdje se kod svakog gosta poštuje individualnost i privatnost.⁴⁷

Kvaliteta kampova uglavnom odgovara europskim kriterijima, dok su cijene kampiranja među povoljnijima na Mediteranu. Isto tako treba napomenuti da je kampiranje izvan kampa zabranjeno zakonom. Što se tiče opremljenosti kampova - kampisti često mogu uživati u bazenima, igralištima, mnogim sportovima, školi jahanja, jedrenja, surfanja, skijanja na vodi, ronjenja, planinarenja i tako dalje - Hrvatski kampovi omogućavaju mnoge od ovih

⁴⁵ Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

sadržaja sukladno europskim standardima.⁴⁸

Kampisti mogu uživati u brojnim izletima, obilasku prirodnih ljepota kao što su Kornatski arhipelag, Plitvička jezera, Nacionalni park Paklenica, Brijuni, Mljet i druge. Od kulturne baštine se među ostalima preporuča Eufrazijeva bazilika u Poreču, Arena u Puli, grad Trogir, Diocletianus palača u Splitu i povijesni grad Dubrovnik, od kojih su svi nabrojani na UNESCO-ovom popisu svjetske baštine.⁴⁹

Za one koji vole sunce, more i mediteransku klimu i koji žele pobjeći od svakodnevnice, hrvatski kampovi su idealni. Netaknuta priroda, razumne cijene, gostoljubivost i idilična atmosfera kampa je savršen bijeg iz svakodnevnice, put za opuštanje, lijek za stres i urbani umor. Sa širokim izborom kampova, zahtjevniji kampisti mogu pronaći upravo ono što traže - kupanje u čistom i toplom moru, sunčanje u okruženju ljepote krajolika, aktivan odmor kroz sportove i druge rekreacijske aktivnosti i još mnogo toga .

3. 1. Povijest i razvoj kamping turizma u Hrvatskoj

Prvi kampovi su izgrađeni još prije II. svjetskog rata na otocima Krku i Rabu ali se s intenzivnijim razvojem suvremenog turizma moralo pričekati do polovice prošlog stoljeća. Značajnije rezultate kamping turizma u Hrvatskoj bilježimo 1953. godine, kada je Hrvatska raspolagala s 18 kampova s ukupnim kapacitetom od 5.400 mjesta i ostvarenih 186.000 noćenja.⁵⁰

Prvi turisti bili su Česi i Nijemci. Tu je fazu obilježilo nicanje kampova u najljepšim uvalama i prirodno atraktivnim područjima, uglavnom uz more. Kampove osnivaju lokalna turistička društva i hotelske kompanije, a često kampovi nastaju i spontano, inicijativom samih gostiju. Najčešće su to agilni inozemni pojedinci i obitelji koje snažno utječu na lokalnu zajednicu i pionirskim radom stvaraju prve kampove.⁵¹

Hrvatska je zahvaljujući svojim prirodnim ljepotama, prvenstveno razvedenoj obali Jadranskog mora, privukla strane turiste iz država u kojima je već postojala određena tradicija kamping turizma. Za njih bi mogli reći da su bili začetnici kamping turizma u Hrvatskoj, te je

⁴⁸ Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Sladoljev, J., *Kamping turizam*, C.A.S.H., Pula, 1998., str. 236.

⁵¹ Cvelić Bonifačić, J., op. cit., str. 13.

zahvaljujući njima Hrvatska obogatila i unaprijedila svoju turističku ponudu u samim začetima razvoja modernog turizma.

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, na kamping ponudu u Hrvatskoj utjecao je cijeli niz čimbenika: zatečeno stanje već izgrađenih objekata, narušavanje kvalitete tih objekata zbog potpunog ili djelomično smanjenog opsega poslovanja uzrokovanog izostankom potražnje u ratnim godinama, ratna razaranja, boravak izbjeglica i prognanika, kao i spori proces privatizacije i prilagodbe na tržišnu ekonomiju. U Hrvatskoj su cijelo vrijeme još od šezdesetih godina 20. stoljeća pa sve do 1990-tih, kampovi bili drugi po važnosti od smještajnih kapaciteta iza najzastupljenijih, privatnih soba, a ispred hotelskog smještaja. Raspoloživi kapaciteti kampova u to doba bili su dvostruko veći od hotelske ponude.⁵²

Veća popunjenost kampova u odnosu na hotelski smještaj bila je rezultatom činjenice da je u to doba bilo lakše otvoriti novi kamp nego izgraditi neki čvrsti smještajni objekt a i tadašnji kampovi nisu bili kvalitetno opremljeni kao današnji. Kampovi su se otvarali na najatraktivnijim šumovitim prostorima na obali i nešto manje na otocima, u blizini turističkih mjesta. Na taj način su kampovi sačuvali najvrednije obalne prostore od daljnje izgradnje. Bez obzira na relativno niske troškove poslovanja i izvrsnu lokaciju, zbog manjka ulaganja u opremanje samih kampova, kamping ponuda je zaostala za kvalitetom kamping ponude na europskom tržištu.

Hrvatska 2013. godine ima ukupno 219 kategoriziranih kampova te 33 kampirališta i kamp odmorišta.⁵³

Više od 98 posto kapaciteta kampova nalazi se u primorskim županijama, a ostatak u pet kontinentalnih županija, dok devet kontinentalnih županija nema ni jedan kamp. Po županijama čak 51,2 posto kamp kapaciteta nalazi se u Istarskoj županiji, a slijede s 19,3 posto Primorsko-goranska te s 12 posto kamp kapaciteta Zadarska županija.⁵⁴

⁵² Hendija, Z., Čorak, S., Mikačić, V., op. cit., str. 75.

⁵³ Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, (15.01.2016.)

⁵⁴ Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, (10.08.2015.)

U tablici koja slijedi prikazani su podaci o ukupnom broju kampova i smještajnim kapacitetima kampa za svaku pojedinu kamp kategoriju 2013. godine.

Tablica 1: Broj kampova i smještajni kapaciteti kampa u RH po kategorijama 2013. godine

	Broj smještajnih jedinica				Postelje		
	Objekti	Sobe	Apartmani	Mjesta za kampiranje	Ukupno	Stalne	Pomoćne
Kampovi	219	938	841	75 686	236 858	234 888	1 970
Kampovi s jednom zvjezdicom	46	277	/	8 296	30 431	29 980	451
Kampovi s dvije zvjezdice	86	201	165	18 948	59 046	58 428	618
Kampovi s tri zvjezdice	64	408	649	32 056	97 304	96 615	689
Kampovi s četiri zvjezdice	23	52	27	16 386	50 077	49 865	212
Kampirališta i kamp odmorišta	33	-	-	929	3 055	2 825	230

Izvor: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, (15.01.2016.)

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2013. godine kampovi u Hrvatskoj imaju 236.858 postelja. Najveći udio imaju kampovi s dvije zvjezdice (39%) te kampovi s tri zvjezdice (29%). Kampovi najviše kategorije zauzimaju udio od 10% u ukupnoj ponudi kampova.

U tablici koja slijedi prikazani su podaci o smještajnim kapacitetima RH po vrstama objekata u razdoblju od 1980. do 2014. godine.

Tablica 2: Postelje prema vrstama turističkih smještajnih objekata u RH 1980.-2014.

	1980.	1985.	1990.	1995.	2000.	2005.	2010.	2014.
Hoteli i apartmani	113.177	127.802	142.917	138.535	126.656	115.776	122.879	132.998
Turistička naselja	41.715	51.065	58.201	61.389	64.593	61.991	31.891	29.887
Kampovi	232.960	278.779	292.934	260.764	210.148	217.324	232.134	236.162
Privatne sobe	196.034	246.995	264.092	125.370	273.833	400.454	428.464	470.694
Lječilišta	1.045	2.292	2.906	2.683	2.830	2.258	2.547	2.449
Radnička odmarališta	68.228	76.061	69.319	6.996	11.657	11.124	7.429	2.870
Odmarališta za djecu i mladež (hosteli)	25.742	27.397	19.853	3.321	6.192	4.667	5.934	10.341
Ostalo	13.099	9.860	12.458	9.568	14.279	95.616	78.673	72.241
UKUPNO	692.000	820.251	862.680	608.626	710.188	909.210.	909.951	957.642

Izvor: *Turizam u brojkama 2014.*, Ministarstvo turizma RH, Zagreb, 2015., str. 14

Na temelju tablice 2 zaključuje se kako u razdoblju od 1980. do 2014. godine ukupni broj postelja bilježi konstanti porast. Također je vidljivo kako u ukupnom broju postelja najveći udio imaju privatne sobe, kampovi te hoteli i apartmani.

Broj postelja u kampovima 2010. god. bio je gotovo jednak broju postelja 1980. god., dok je u 2014. godini zabilježen rast postelja od oko 4.000 u odnosu na 2010. godinu. Također vidimo podatak da su kampovi 1990. god. raspolagali sa oko 60.000 postelja više nego danas. Iako je u zadnje vrijeme već napravljeno puno na razvoju kamping turizma razlika od 60.000 postelja ukazuje da postoji još puno prostora za razvoj na području kamping turizma kako bi se dostigle predratne brojke u kapacitetima.

U tablici 3 prikazan je broj smještajnih objekata pojedine vrste 2013.-2014. god. te verižni indeksi koji prikazuju postotnu promjenu vrijednosti u odnosu na prethodnu, 2013. godinu.

Tablica 3: Broj smještajnih objekata pojedine vrste u RH 2013.-2014.

	BROJ SMJEŠTAJNIH OBJEKATA			STRUKTURA (u %)	
	2013.	2014.	INDEKS 2014./13.	2013.	2014.
Hoteli i aparthoteli	663	672	101,4	15,6	15,7
Turistička naselja	46	47	102,2	1,1	1,1
Kampovi i kampirališta	250	266	106,4	5,9	6,2
Lječilišta	10	10	100	0,2	0,2
Odmarališta	53	31	58,5	2,1	0,7
Hosteli	121	156	128,9	2,8	3,6
Ostalo	3086	3079	99,8	72,7	72
UKUPNO	4229	4261	100,7	100	100

Izvor: *Turizam u brojkama 2014.*, Ministarstvo turizma RH, Zagreb, 2015., str. 15

Iz tablice 3 vidljivo je kako 2014. god. kampovi i kampirališta imaju 266 smještajnih objekata što predstavlja rast broja smještajnih objekata u kampovima i kampiralištima i to za 6,4 postotna poena u odnosu na prethodnu, 2013. godinu. Kampovi i kampirališta u strukturi ukupnih smještajnih kapaciteta sudjeluju sa 6,2%.

Tablica 4: Noćenja turista po vrstama objekata 1980.-2014. u RH (u 000)

	1980.	1985.	1990.	1995.	2000.	2005.	2010.	2014.
Hoteli i apartmani	17.521	20.975	20.716	5.587	13.164	14.960	15.045	16.619
Turistička naselja	3.937	5.466	5.198	1.972	4.561	4.703	2.790	2.622
Kampovi	12.804	17.150	12.010	3.429	10.740	13.359	13.793	16.519
Privatne sobe	10.406	13.383	7.375	840	8.325	13.859	19.398	23.872
Lječilišta	327	593	617	162	253	203	197	220
Radnička odmarališta	5.135	6.190	4.412	303	475	552	347	116
Odmarališta za djecu i mladež (hosteli)	1.975	2.106	1.245	192	340	334	434	692
Ostalo	1.495	1.802	950	400	1.325	3.451	4.412	4.298
UKUPNO	53.600	67.665	52.523	12.885	39.183	51.421	56.416	64.958

Izvor: *Turizam u brojkama 2014.*, Ministarstvo turizma RH, Zagreb, 2015., str. 25

Iz Tablice 4 vidljivo je kako su 1980. god. sa 12 804 000 noćenja kampovi činili 23% od ukupnog broja noćenja. Do 1985. god. broj noćenja u kampovima porastao je na 17 150 000 noćenja te je udio istih veći od 25%. U 2000.god. preko 27% svih ostvarenih noćenja na području Republike Hrvatske ostvareno je u kampovima. 2005. god. taj udio pada na neznatno manje od 26%. Porast broja noćenja u kampovima zabilježen je 2014. godine, ali manje nego 1985. kada je zabilježen najveći broj noćenja.

Tablica 5: Noćenja turista po vrstama objekata 2013.-2014. (u 000)

	NOĆENJA TURISTA		INDEKS 2014./13.	STRUKTURA (u %)	
	2013.	2014.		2013.	2014.
Hoteli i aparthoteli	16.742	16.619	99,3	25,8	25,0
Turistička naselja	2.609	2.622	100,5	4,0	3,9
Turistički apartmani	1.332	1.382	103,8	2,1	2,1
Kampovi i kampirališta	16.622	16.519	99,4	25,6	24,8
Privatne sobe	22.132	23.872	107,9	34,1	35,9
Lječilišta	199	220	110,6	0,3	0,3
Odmarališta	178	116	65,2	0,3	0,2
Hosteli	650	692	106,5	1,0	1,0
Ostalo	4.146	4.298	103,7	6,4	6,5
Nekategorizirani objekti	208	144	69,2	0,3	0,2
UKUPNO	64.818	66.484	102,6	100,0	100,0

Izvor: *Turizam u brojkama 2014.*, Ministarstvo turizma RH, Zagreb, 2015., str. 26

Na temelju tablice 5 zaključuje se kako najveći udio u noćenjima turista po vrstama objekata zauzimaju privatne sobe, potom hoteli i aparthoteli te kampovi i kampirališta. U 2014. bilježi se blagi pad broja noćenja u kampovima i kampiralištama od 0,6 postotnih poena u odnosu na prethodnu 2013. godinu.

Tablica 6: Dolasci turista prema vrstama objekata 2013.-2014. u RH (u 000)

	DOLASCI TURISTA		INDEKS 2014./13.	STRUKTURA (u %)	
	2013.	2014.		2013.	2014.
Hoteli i aparthoteli	4.835	5.043	104,3	38,9	38,4
Turistička naselja	413	420	101,7	3,3	3,2
Turistički apartmani	200	217	108,5	1,6	1,7
Kampovi i kampirališta	2.445	2.433	99,5	19,7	18,5
Privatne sobe	3.167	3.535	111,6	25,5	26,9
Lječilišta	31	34	109,7	0,2	0,3
Odmarališta	33	19	57,6	0,3	0,1
Hosteli	233	285	122,3	1,9	2,2
Ostalo	1.041	1.111	106,7	8,4	8,5
Nekategorizirani objekti	35	31	88,6	0,3	0,2
UKUPNO	12.433	13.128	105,6	100,0	100,0

Izvor: *Turizam u brojkama 2014.*, Ministarstvo turizma RH, Zagreb, 2015., str. 25

Iz tablice 6 vidljivo je kako se bilježi blagi pad broja dolazaka turista u 2014. godini, za 0,5 postotnih poena u odnosu na prethodnu 2013. godinu. Sa 2.433.000 dolazaka kampovi i kampirališta čine 18,5 % dolazaka u ukupnom hrvatskom turizmu što ih svrstava na treće mjesto nakon hotela i privatnih soba.

3.2. Kamping turizam kao dio hrvatske turističke ponude danas

Udaljena od svakog dijela Europe nekoliko sati vožnje ili samo sat ili dva leta, hrvatska obala je najbliže odredište na europskom dijelu Mediterana. Stoga ne čudi što kamping turizam u Republici Hrvatskoj od svojih početaka do današnjih dana pokazuje uzlazan trend u broju noćenja i u prihodima. Osim povoljnog položaja, kamping turiste u Republiku Hrvatsku privlače i prirodne ljepote po kojima je Republika Hrvatska poznata.⁵⁵

Među europskim zemljama Republika Hrvatska se ističe značajnim udjelom kampova u turističkoj ponudi, a i prema ukupnom broju mjesta u kampovima ubraja se u važnije kamping destinacije.

⁵⁵ Hrvatska turistička zajednica, www.croatia.hr, (01.09.2015.)

Najvažniji čimbenici za uspjeh kampa su:⁵⁶

- dobra lokacija, turistička resursna osnova (sustav atrakcija) i infrastruktura,
- blizina prirodnih ljepota: more, rijeke, jezera, planine, terme,
- uredna lokacija i uređenje kampa,
- izvrsno hortikulturno uređenje i prirodni ambijent,
- parcele: veličina i opremljenost,
- sanitarije: čistoća i urednost, brojni raznovrsni sadržaji, zaštita privatnosti,
- trgovačka i ugostiteljska ponuda,
- sport i animacija,
- wellness, fitness, beauty i zdravstvena ponuda,
- ostalo: bežični internet (wi-fi), kvalitetna web stranica i sl.

Republika Hrvatska je u posljednjih pola stoljeća razvila snažan i konkretan kamping proizvod. Obilježja hrvatskog kampinga su:⁵⁷

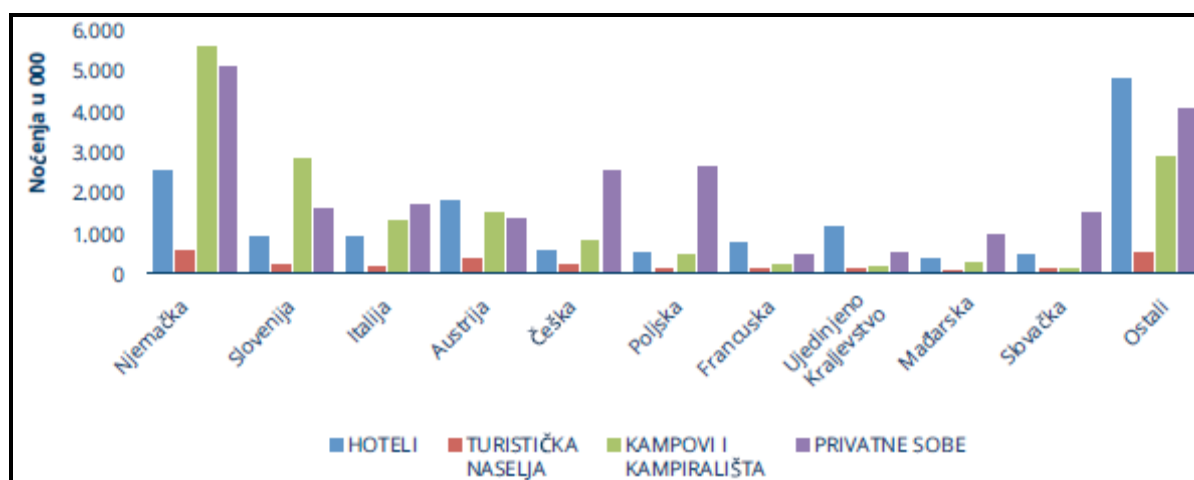
- hrvatski kamping ima kontinuirani rast,
- kampovi čine četvrtinu hrvatskog turizma,
- smješteni su na moru u pet županija (Istarska, Primorsko-goranska, Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska županija ostvaruju preko 90% svih kamping noćenja),
- tradicionalna tržišta potražnje (iz Njemačke, Slovenije, Nizozemske, Italije i Austrije dolazi 77% svih kamping gostiju),
- relativno niska zauzetost kapaciteta,
- regionalna raznolikost kampova,
- prihod od kampinga stalno raste,
- kvaliteta hrvatskog kampinga je na trećem mjestu u Europi.

U grafikonu koji slijedi prikazani su podaci o noćenjima stranih turista prema vrstama objekata za smještaj.

⁵⁶ Dronjić, B., *Personalizirana ponuda za kampove novog doba*, UT, Časopis za ugostiteljstvo i turizam, br. 6/13, 2013, str. 39.

⁵⁷ Cvelić Bonifačić, J., op. cit., str. 34.

Grafikon 1: Noćenja stranih turista prema vrstama objekata za smještaj u 2014. godini u RH

Izvor: Izvor: *Turizam u brojkama 2014.*, Ministarstvo turizma RH, Zagreb, 2015., str. 31

Na temelju prikazanog grafikona 1 zaključuje se kako od stranih turista najviše noćenja u kampovima RH ostvaruju turisti iz Njemačke, Slovenije, Italije, Austrije, Češke i Poljske. Isto tako možemo reći kako strani turisti više preferiraju kampove u odnosu na ostale vrste objekata za smještaj.

Dobra prometna povezanost Hrvatske sa susjednim zemljama i razvijena cestovna infrastruktura u kombinaciji sa ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju koji donosi daljnje otvaranje granica navodi na razmišljanje da će hrvatski kamping turizam na postojećim emitivnim tržištima ostvarivati još bolje rezultate. Već sada potražnja za kampovima u Hrvatskoj bilježi gotovo stalan rast usprkos nešto slabijoj kvaliteti te ponude. Također, potražnja za kampiranjem je stabilna jer uvijek ima određeni dio turista koji radije provode odmor u kampu, u prirodi nego u izgrađenom čvrstom objektu.

U 2014. godini zabilježeno je približno 66,5 milijuna noćenja u RH ili 2,6% više nego 2013. godine. Noćenja inozemnih gostiju porasla su za oko 2,8%, dok je ukupan broj noćenja domaćih gostiju ostao na razini 2013. godine (zanemariv porast od 0,4%). Strani turisti ostvarili su oko 92% noćenja, od čega 73% otpada na noćenja gostiju iz deset zemalja: Njemačke, Slovenije, Austrije, Češke, Italije, Poljske, Nizozemske, Slovačke, Ujedinjenog Kraljevstva i Mađarske. Na noćenja turista iz prvih pet nabrojanih zemalja otpada više od 50% ukupnih noćenja (točnije oko 53%). Njemačka je tu, s 14,7 milijuna ostvarenih noćenja (udio od 22,2%), i dalje lider i najvažnije tržište za hrvatski turizam. Natprosječne stope rasta u skupini “prvih deset” zabilježene su u noćenjima turista iz Mađarske (12%), Ujedinjenog

Kraljevstva (10%), zatim Slovačke (5,5%) i Austrije (3,5%). Kod noćenja gostiju iz Nizozemske registriran je pad od 3% u odnosu na 2013. Prosječan broj noćenja inozemnih gostiju iznosi 5,3, a domaćih 3,4 noćenja. U grupi “prvih deset” najduži prosječan boravak imali su gosti iz Njemačke (7,4 noćenja), a najkraći, gosti iz Italije (4,2 noćenja).⁵⁸

⁵⁸ *Hrvatski turizam u brojkama*, Institut za turizam, 2015., str. 5, dostupno na www.iztg.hr, (16.08.2015.)

4. OBILJEŽJA KAMPOVA OTOKA CRESA

Obala otoka Cresa je razvedena, obiluje mnogim uvalama i šljunkovitim plažama na svom zapadnom i južnom dijelu, dok su sjeverni i istočni dio ovjenčani strmim i surovim stijenama. Cres je najveći jadranski otok, s nekoliko klimatskih i vegetacijskih zona, te slatkovodnim jezerom pitke vode, u samom središtu otoka (Vransko jezero). Pored Krka i Lošinja, Cres se danas ubraja u florom najbogatije otoke, od kojih velik broj čine reliktni i endemične biljke. Bogatstvo flore nadopunjava i bogatstvo faune. Veliko bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta predstavlja pravi izazov za zaljubljenike u prirodu. Na Cresu je jedno od posljednjih staništa vrlo rijetke ptice - bjeloglavog supa. Također, zanimljivo je istaknuti kako na Cresu nema zmija otrovnica. Danas je Cres najrjeđe naseljen otok Jadrana i Mediterana, a stanovništvo se bavi ovčarstvom, maslinarstvom, preradom ljekovitog bilja, pčelarstvom, ribarstvom i u novije vrijeme turizmom.⁵⁹

Grad Cres najveće je naseljeno mjesto na istoimenom kvarnerskom otoku, s dugom turističkom tradicijom, čiji počeci sežu još u 1845. godinu. Smješten je u zaštićenoj uvali u kojoj je izgrađena i marina. Zanimljiva povijest ovoga grada zapisana je u uskim uličicama starogradske jezgre, na pročeljima visokih i uskih kuća. Poznat je po uzgoju maslina i proizvodnji maslinovog ulja kao i po uzgoju čuvene creske janjetine.⁶⁰

Na otoku Cresu nalaze se sljedeći kampovi:

- Kamp Kovačine
- Kamp Slatina
- Naturistički kamp Baldarin
- Kamp Bijar
- Kamp Brajdi
- Kamp Preko Mosta
- Kamp Zdovice.

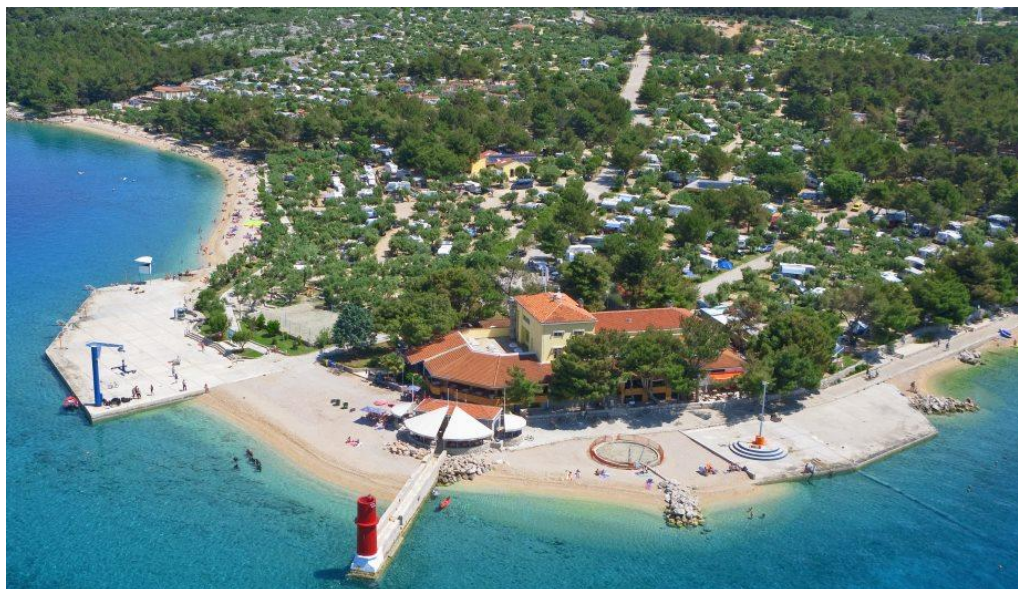
⁵⁹ Turistička zajednica grada Cresa, www.tzg-cres.hr, (26.08.2015.)

⁶⁰ Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

Kamp Kovačine dobitnik je brojnih nagrada za kvalitetu, a smješten je na malenom poluotoku na otoku Cresu, samo nekoliko koraka od grada Cresa. Kamp Kovačine ima tri zvjezdice te može primiti 3 501 osobu. Kamp raspolaže sa parcelama za kampiranje, od kojih je njih nekoliko namijenjeno naturistima. Kamp Kovačine raspolaže sa preko 950 parcela i kamp mjesta koje su rasprostranjene na 23 hektara. Oko 250 parcela po namjeni pripada naturistima, dok ostatak od oko 700 parcela po namjeni pripada tekstilnom dijelu kampa. Veličina parcela varira između 60-120 m².⁶¹

Omiljen među obiteljima, okružen je borovima i stablima maslina, dok mu je plaža šljunčano-kamenita, sa zasebnim sunčalištima. Dio plaže namijenjen je isključivo naturistima. Kamp gostima nudi razne animacijske programe i sadržaje kao što su dječje igralište, izleti, biciklističke ture, razni sportski sadržaji, škola ronjena te niz drugih aktivnosti. U kampu se organiziraju zabavne večeri uz živu glazbu te roštilj i zabavu na plaži. Jedna od posebnosti ovoga kampa svakako je i ta što nudi tečajeve ronjenja prilagođene gluhim osobama. Također, kampom se upravlja na ekološki osviješten način, što je rezultiralo organizacijom velikog broja aktivnosti usmjerenih na otkrivanje i istraživanje ljepota otoka Cresa i njegova okoliša.⁶²

Slika 1: Kamp Kovačine

Izvor: Kamp Kovačine, www.camp-kovacine.hr, (27.08.2015.)

⁶¹ Kamp Kovačine, www.camp-kovacine.hr, (27.08.2015.)

⁶² Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

Osnovan 1982. godine, kamp Slatina je nagrađivani kamp sa plažom kojom se vijore Plave zastave i ima pogled na more sa gotovo svake parcele u kampu. Kamp Slatina je prvotno osnovan od strane Jadranke d.d., poduzeća koje je sada većinski vlasnik kampa. Smješten na otoku Cresu nedaleko od sela Martinšćica, kamp zauzima oko 15 hektara s oko 300 metara plaže.⁶³

Oko 150.000 gostiju posjeti kamp svake godine, od kojih se prosječno 50% njih vraća svake godine. Kamp je primio brojne nagrade tijekom godina koje svjedoče o izvrsnim objektima koji se nalaze u kampu. Kamp je omiljen među kampistima, a u prilog tome ide i činjenica da je kamp Slatina već nekoliko godina uzastopno izabran među najbolje kampove Hrvatske prema ocjenama Kamping udruženja Hrvatske.⁶⁴

Kamp ima četiri zvjezdice te može primiti ukupno 1 614 gostiju, a smještaj se pruža na terasasto posloženim parcelama sa kojih se pruža pogled na more. U kampu postoje 4 vrste parcela: Superior, Premium, Comfort i Standard, a smještaj je moguć i u mobilnim kućicama koje su u potpunosti opremljene. Parcele su opremljene priključkom za struju, vodu i odvodnju, a veličinom od 80 do 100 m² dovoljno su prostrane i pristupačne i za najveće kampere.⁶⁵

Kamp je 2008. godine nagrađen Žutom tablom ADAC-a za svoj inovativni projekt "Camping cum cane". Projekt "Camping cum cane" uveden je kako bi se olakšao suživot pasa i njihovih vlasnika sa gostima koji nemaju psa. Tako u kampu postoje plaže za pse, tuševi za pse te signalizacija vezana za ovaj projekt. U kampu se nalaze dvije šljunčane plaže, Tiha i Slatina. Plaža Slatina nositelj je međunarodne Plave zastave, ekološkog programa koji se bavi zaštitom mora i priobalja. Uz ove dvije šljunčane plaže u kampu se nalaze mnogobrojne manje šljunčane i kamenite plaže sa uređenim sunčalištima. Kamp je također vrlo popularan među ljubiteljima sporta zbog velikog izbora dostupnih aktivnosti, uključujući ronjenje, jedrenje na dasci, aerobik u vodi te turnire odbojke na pijesku. Dječja razonoda osigurana je na igralištu u blizini plaže, dok u restoranu kampa ljubitelji hrane mogu uživati u domaćim specijalitetima.⁶⁶

⁶³ Kamp Slatina, www.camp-slatina.hr, (27.08.2015.)

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

Slika 2: Kamp Slatina

Izvor: Kamp Slatina, www.camp-slatina.hr, (27.08.2015.)

Naturistički kamp Baldarin nalazi se na južnom dijelu otoka Cresa, najrazvedenijem dijelu obale koji skriva mnoge plaže i uvale, poput pješčane uvale Meli. Kamp obuhvaća dvije uvale, Bokinić i Lučicu, od kojih svaka ima svoju pješčanu plažu. Kamp i pripadajuća obala prostiru na 20 hektara. Kamp ima tri zvjezdice te može primiti ukupno 1 350 osoba.⁶⁷

Smještajni kamping kapaciteti kampa Baldarin omogućuju izravan doticaj s prirodom, a to je jedan od osnovnih razloga kampiranja. Kamp je 2/3 naturistički, a 1/3 tekstilni. Posjetitelji imaju mogućnost smještaja na superior ili premium kamp parcelama tik uz more s kojih se pruža pogled na more i susjedni otok Lošinj, ili standard kamp parcele malo dalje od mora. Veličine parcela su između 80-100 m². Naturistički kamp Baldarin raspolaže i s neparceliranim kamp mjestima. Neparcelirana mjesta nije moguće rezervirati, nego se gosti smještaju ovisno o slobodnim kamp jedinicama u tom trenutku. U kampu je moguć i smještaj mobilnim kućicama ili u karavanima za najam. Karavani se nalaze u naturističkom i u tekstilnom dijelu kampa. Uz navedno u kampu se nudi mogućnost cjelogodišnjeg zakupa kamp mjesta u kampu.⁶⁸

⁶⁷ Kamp Baldarin, www.camp-baldarin.hr, (27.08.2015.)

⁶⁸ Ibid.

Baldarin je poznat po morskome akvatoriju za koji se pretpostavlja da udomljuje 150 dupina. Područje oko ulaza u kamp rezervirano je za stalne goste, dok je preostali, veći dio kampa namijenjen naturistima. Parcele kampa raspoređene su na terasastom terenu uz more. U sklopu kampa nalazi se trgovina, restoran i bar, dok njegovi sportski sadržaji uključuju aktivnosti kao što su tenis, odbojka na pijesku, mini golf, stolni tenis te stolni i mali nogomet. Kamp je povezan svakodnevnom brodskom linijom s mjestom Mali Lošinj, na susjednom otoku Lošinju. Preko 13.000 ljudi odabiru kamp Baldarin svake godine kao svoju kamping destinaciju, borave u prosjeku oko 10 noći u kampu. Od toga, više od 55% gostiju se vraća iz godine u godinu.⁶⁹

Slika 3: Kamp Baldarin

Izvor: Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

Kamp Bijar je veličinom mali kamp koji je namijenjen obiteljima s djecom, ali sa velikom prilikom za odličan odmor u oazi stoljetne borove šume. Kamp je smješten tek petstotinjak metara od povijesnog "grada muzeja" Osora. Uz kamp se proteže stjenovita plaža sa šljunčanim uvalama, idealna kombinacija za ljubitelje kupanja, wind surfa i kanuiste. Kamp ima dvije zvjezdice te može primiti ukupno 750 osoba i pogodan je za kampiranje u manjim šatorima i kamp prikolicama na četiri vrste parcela: Superior, Premium, Comfort i Standard. Smještaj je također moguć u mobilnim kućicama i karavanima za najam. Od

⁶⁹ Kamp Baldarin, www.camp-baldarin.hr, (27.08.2015.)

sportskih sadržaja na raspolaganju su odbojka na pijesku i košarkaško igralište, a najmlađi će naći zabavu sa animacijskim timom koji je pripremio mnoge zabavne sadržaje.⁷⁰

Kamp se prostire na 5 ha zemlje s oko 300 metara plaže. Unutar granica kampa nalazi se nekoliko zanimljivih arheoloških lokacija, uključujući i kamene bitve na samoj obali koji su služili za privez brodova. Potječu još iz rimskog doba, a cijela uvala kampa Bijar je zaštićeno arheološko područje. Jedna od značajki koje razlikuju kamp Bijar od ostalih kampova je njegov sustav ekološkog pročišćavanja otpadnih voda, koji je ujedno i jedan od razloga zašto je upravo taj kamp zaslužio drugu nagradu talijanskog specijaliziranog kamping časopisa "Il Campeggio Italiano". Udruga kampista, kao i ostali gosti kampa, prepoznala je trud i ulaganje tog malog obiteljskog kampa u ekologiju i brigu o okolišu.⁷¹

Slika 4: Kamp Bijar

Izvor: Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

Kamp Brajdi nalazi se na sjeveroistočnoj strani otoka Cresa, u blizini gradića Beli. To je kamp na samoj obali mora sa šljunčanom plažom i malim gatom. Kamp ima dvije zvijezdice, a kapacitet kampa iznosi maksimalno 250 gostiju. Površina kampa je 1 hektar, a parcele se nalaze na djelomično šumovitom terenu. U sklopu kampa nalazi se trgovina i restoran, dok mjesto Beli pruža širi izbor ponude. Budući da je jedno od najstarijih naselja

⁷⁰ Kamp Bijar, www.camp-bijar.com, (27.08.2015.)

⁷¹ Ibid.

na Cresu, u Belome se mogu vidjeti brojne povijesne i kulturne znamenitosti. Jedna od nezaobilaznih atrakcija svakako su bjeloglavi supovi koji obitavaju na tom području. Zahvaljujući aktivnostima lokalnog ekološkog centra "Caput Insulae", posvećenom zaštiti otočke bioraznolikosti, prirodni krajolik i životinjski svijet oko Belog iščekuju znatiželjne istraživače.⁷²

Kamp Preko mosta je mali obiteljski kamp sa dvije zvjezdice, a smješten je u neposrednoj blizini grada Osora, uz glavnu cestu koja malim mostom spaja otoke Cres i Lošinj. Djelomično je okružen šumom te raspolaže s 90 parcela prosječne veličine 80 m², za ukupno 270 gostiju. Kamp ima kamenu i šljunčanu plažu, a pješačka staza kroz staru borovu šumu spaja ga s najvišom točkom otoka, Osorčicom, najatraktivnijom otočkom planinom na 588 m nadmorske visine. Najbliža trgovina živežnim namirnicama i restoran udaljeni su 100 m od kampa, dok se najbliži sportski tereni nalaze na 3 km udaljenosti. Osor je kulturno-povijesni centar ovoga dijela Kvarnera, a posjetitelje osvaja muzejima, crkvama te arheološkim nalazištima. Zahvaljujući povoljnom smještaju kampa, gostima se nudi mogućnost odabira različitih rekreacijskih aktivnosti, uključujući planinarenje, pješačenje, vožnju biciklom te razne vodene sportove.⁷³

Kamp Zdovice je mali, jednostavan, kamp s jednom zvjezdicom, smješten u pitoresknoj uvali Valun na otoku Cresu. Nalazi se na djelomično pošumljenom području, uz šljunčanu plažu, a može smjestiti do 220 gostiju. Površina kampa je 1 hektar, a u kampu je moguć boravak samo u šatorima, dok automobilima i karavanima nije dozvoljen pristup. Barovi, restorani, trgovine za snabdijevanje i kiosk nalaze se u krugu od 200 m. Valun je tipično ribarsko mjesto, poznato kao mjesto pronalaska Valunske ploče, dvojezične (starohrvatski i latinski) i dvografijske (glagoljica i latinica) ploče iz 11. stoljeća. Uz organizirane izlete brodom, mjesto nudi i zanimljive gastronomske užitke, uglavnom temeljene na jelima od ribe i plodova mora pripremljenih na tradicionalan način. U lokalne delicije ubrajaju se pršut i ovčji sir te vino i suhe smokve. Uz mjesta Osor i Lubenice, Valun se smatra jednom od destinacija koje se svakako moraju vidjeti na otoku Cresu.⁷⁴

⁷² Camping.hr, www.camping.hr, (27.08.2015.)

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

Tablica 7. Kampovi otoka Cresa po kategorijama, prema veličini i uređenim parcelama

KAMPOVI OTOKA CRESA	Broj zvjezdica	Veličina parcela u m²	Broj uređenih parcela
Kamp Kovačine	3	60-120	1117
Kamp Slatina	4	80-100	278
Naturalistički kamp Baldarin	3	80-100	167
Kamp Bijar	2	podatak nedostupan	88
Kamp Brajdi	2	podatak nedostupan	podatak nedostupan
Kamp Preko Mosta	2	80	60
Kamp Zdovice	1	podatak nedostupan	podatak nedostupan

Izvor: Camping.hr, www.camping.hr (10.02.2016.)

Iz tablice br. 7 vidljivo je da na otoku Cresu od ukupno sedam kampova prevladavaju kampovi sa dvije i tri zvjezdice, jedini kamp koji ima četiri zvjezdice je Kamp Slatina, a Kamp Zdovice ima samo jednu zvijezdicu. Veličina parcela u kampovima otoka Cresa je između 60m² i 120m², najveće parcele ima Kamp Kovačine od 60m² do 120m², a slijede ga Kamp Slatina i Naturalistički kamp Baldarin sa veličinom parcela od 80m² do 100m², te Kamp Bijar sa 80m², ostali kampovi nemaju određene veličine parcela. Najveći broj uređenih parcela ima kamp Kovačine. Uređene parcele imaju priključak na struju i vodu, te mogu imati i priključke na odvod i internet.

5. KAMPING TURIZAM KAO DIO STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA RH DO 2020. GODINE

U svibnju 2013. god. Vlada Republike Hrvatske predstavila je Strategiju razvoja turizma do 2020. god. Cilj strategije je poticanje rasta i bolje pozicioniranje hrvatskog turizma na svjetskom tržištu te prilagođavanje globalnim trendovima. U nastavku rada Strategija razvoja RH turizma do 2020. god. sagledana je kroz prizmu kamping turizma.

Glavni cilj razvoja hrvatskog turizma do 2020. god. je povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti, što će rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po kriteriju konkurentnosti. U strategiji je predviđen razmjerno skroman rast udjela smještaja kampova u ukupnom smještajnom kapacitetu. Udio kampova se povećava sa 25,2% na 25,8%. Izraženo brojčano, planira se povećanje kapaciteta za oko 7 tisuća kamp mjesta (20-ak tisuća ležajeva). Riječ je o povećanju kapaciteta postojećih kampova za 5 do 7%, izgradnji 5-7 novih kampova srednje veličine te izgradnji oko 50 malih/obiteljskih kampova.⁷⁵

Kod kamping turizma fokus je stavljen na razvoj proizvoda kamping turizma više nego na izgradnju novih smještajnih jedinica, iako, predviđeno je niz tzv. greenfield projekata na području cijele Hrvatske u svrhu razvoja kamping turizma. Riječ je o direktnim stranim ulaganjima kapitala. U nastavku su navedeni greenfield projekti koji predviđaju investicije na području kampinga podijeljeno na tri područja: Sjeverni Jadran, Južni Jadran i Kontinentalna Hrvatska. Područje Sjeverni Jadran obuhvaća Vrhovine, Lokve, Čabar, Kuterevo i Cres. Područje Južni Jadran obuhvaća Zabiokovlje, Dubrovnik (Konavle), Lastovo i Vis. Područje Kontinentalna Hrvatska obuhvaća Zagreb, Osijek, Varaždin, Podunavlje, Slavonski Brod te je također predviđen razvoj kampova uz velike ribnjake.⁷⁶

Strategijom se planira obogatiti ponuda uvođenjem raznih dodatnih sadržaja u već postojeće kamping kapacitete i usmjeravanje ponude ka specifičnim tržišnim nišama u svrhu

⁷⁵ Vlada Republike Hrvatske, *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.godine*, Zagreb, 2013., str. 31-50.

⁷⁶ Ibid., str. 35.

bolje popunjenosti i produljenja trajnja sezone. Diverzifikacija ponude smještaja kroz tematiziranje objekata (npr. obiteljski, sport, poslovni i sl.).⁷⁷

Diverzifikacija kroz tematiziranje objekata je dobra prilika za kampove sa niskom godišnjom popunjenošću koji bi postojeće komparativne prednosti u vidu prirodnih resursa trebali pokušati kapitalizirati kroz tematiziranje. Ukoliko se kamp tematizira, kao npr. obiteljski, izviđački, eko-kamp, navedeno može pridonijeti povećanju popunjenosti smještajnih kapaciteta tokom godine, a time i povećanju profitabilnosti smještajnih objekata iz grupe kampova.⁷⁸

Izgradnja nove kamping ponude odnosi se ponajviše na razvoj tematiziranih malih kampova (obiteljski kampovi i kampovi na seoskim gospodarstvima), kampovi na kontinentu planiraju se uz važnije prometne pravce, također planiraju se kampovi na područjima posebne zaštite (nacionalni parkovi, otoci i sl.). Dodatno, planira se usmjeravanje nove izgradnje prema kamping odmorštima i kamping naseljima.⁷⁹

Naglasak u promociji je na proizvodnom profiliranju (npr. proizvodi kao što su obiteljski, wellness, luxury, adrenalinski kampovi) i visokokvalitetnoj ponudi (unaprjeđenje smještaja, rekreacija, zabava).

⁷⁷ Vlada Republike Hrvatske, *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.godine*, Zagreb, 2013., str. 38.

⁷⁸ Ibid., str. 50.

⁷⁹ Ibid.

6. ZAKLJUČAK

Kamping turizam je vrlo važan segment turističke ponude Republike Hrvatske, budući da se u kampovima ostvaruje 25% svih turističkih noćenja. Kvaliteta kampova Republike Hrvatske uglavnom je jednaka kvaliteti kampova u ostalim europskim zemljama.

Blaga mediteranska klima, netaknuta priroda, povoljne cijene, gostoljubivost, brojni sadržaji (škola jedrenja, surfanja, planinarenja...) čine Hrvatsku jednom od najpoželjnijih kamping destinacija u Europi. Većina kampova smještena je uz duž jadranske obale (90% kampova), dok je u unutrašnjosti broj kampova gotovo zanemariv.

Da bi turisti odabrali određeni kamp više nije dovoljno samo osigurati primjereno uređeno kamping mjesto, već treba voditi računa o nizu kriterija na temelju kojih kamping turisti odlučuju da li će odabrati neki kamp. To je posebice izraženo u periodima predsezona i posezone, jer se u tim periodima još uvijek ostvaruje skromnija popunjenost kampova.

Da bi se povećala konkurentnost kampova na turističkom tržištu nužno je konstantno ulaganje u smještajne jedinice u kampovima na način da se obogati ponuda u kampovima raznim dodatnim sadržajima i uslugama, te različitim aktivnostima i programima po uzoru na uočene trendove u kamping ponudi na međunarodnom tržištu.

Kamping turizam u Hrvatskoj je sektor sa velikim ali još uvijek nedovoljno iskorištenim potencijalom u odnosu na konkurentne zemlje. S druge strane raduje činjenica da postoji pozitivna tendencija razvitka i unaprijeđenja kamping turizma u Hrvatskoj, a to je posebno naglašeno na području Istre gdje kamping turizam čini gotovo polovicu ukupnih smještajnih kapaciteta. Ubrzane promjene na globalnoj turističkoj sceni, rastuća konkurencija i sve veći zahtjevi klijenata traže proaktivan pristup kako bi se održao korak sa svjetskim trendovima u kamping turizmu.

Gosti kampa ne žele se odreći sadržaja koje nude luksuzni hoteli i turistička naselja, nego u svemu tome žele uživati u prirodi i biti s njom u neposrednom kontaktu. Postojeća kvaliteta lokacije, bogatstvo prirodnih resursa i blizina emitivnih tržišta, a uz planirano dodatno proširenje ponude osigurati će daljnji stabilan razvoj kamping turizma u Hrvatskoj.

Tradicija kampiranja na području današnje Republike Hrvatske seže u 1953. godinu, a na otoku Cresu se počeci kampiranja javljaju 1958. godine u okolici mjesta Osor, gdje je skupina francuza osnovala prvi kamp. Kampovi na otoku Cresu stari su preko 30 godina kao i većina kampova Republike Hrvatske.

Na otoku Cresu nalazi se sedam kampova. Kamp s najvećim raspoloživim kapacitetom je kamp Kovačine koji može primiti 3 501 osobu. Uz njega se po raspoloživom kapacitetu još izdvajaju kamp Slatina, te Naturistički kamp Baldarin dok ostali kampovi imaju manji prihvatni kapacitet. Na otoku Cresu zastupljeniji su kampovi s dvije i tri zvjezdice kao što je i većina kampova u RH. Kampovi otoka Cresa s tri i četiri zvjezdice imaju četiri vrste parcela: Superior, Premium, Comfort i Standard obzirom na blizinu mora. U kampovima niže kategorije koji imaju manji kapacitet boravak je moguć samo u šatorima. Svi kampovi pružaju širok spektar dodatnih aktivnosti i sadržaja namijenjeni različitim ciljnim skupinama (obiteljima s djecom, ljubiteljima sporta, ljubiteljima prirode, naturistima...).

Kampovi na otoku Cresu otvoreni su 180 dana u godini, odnosno većina ih posluje od travnja do listopada kao i ostali kampovi u Republici Hrvatskoj. Kamp Kovačine i kamp Slatina posluju od sredine ožujka do sredine listopada, te se svojim dužim periodom poslovanja razlikuju od ostalih kampova na otoku Cresu.

LITERATURA

A) KNJIGE

- Cvelić Bonifačić, J., *Osnove hrvatskog i europskog kamping turizma*, Kamping, Poreč, 2011.
- Galičić, V., *Rječnik ugostiteljsko-turističkih pojmova*, Rijeka, Vlastito izdanje, 1999.
- Geić, S., *Menadžment selektivnih oblika turizma*, Sveučilište u Splitu, Split, 2011.
- Hendija, Z., Čorak, S., Mikačić, V., *Kaping turizam, Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno*, Institut za turizam, Zagreb, 2006.
- Sladoljev, J., *Kamping turizam, sve o kampingu*, Pula, C.A.S.H., Kamping udruženje Hrvatske, 2004.
- Sladoljev, J., *Praktični rječnik kamping pojmova, Svi važniji podaci – od A do Z*, Master studio Poreč, 2011.
- Vukonić, B., Čavlek N., *Rječnik turizma*, Zagreb, Masmedija, 2001.
- Žarković, A., *Pozicioniranje turizma u Srednjoj Dalmaciji kroz razvoj kampinškog turizma*, Magistarski rad, Sveučilište u Rijeci, Fakultete za turistički i hotelski menadžment, Opatija, 2009.

B) INTERNET

- American Camp Association, www.acacamps.org, pregledano 08.08.2015.
- Camping.hr, www.camping.hr, pregledano 27.08.2015.
- Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, 15.01.2016.
- Fifth Wheel.co, www.fifthwheelco.com, pregledano 17.08.2015.
- Hrvatska turistička zajednica, www.croatia.hr, pregledano 01.09.2015.
- Kamp Baldarin, www.camp-baldarin.hr, pregledano 27.08.2015.
- Kamp Bijar, www.camp-bijar.com, pregledano 27.08.2015.
- Kamp Slatina, www.camp-slatina.hr, pregledano 27.08.2015
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, www.mint.hr, pregledano 10.08.2015.
- Turistička zajednica grada Cresa, www.tzg-cres.hr, pregledano 26.08.2015.

C) OSTALO

- Cvelić Bonifačić J., *Menadžment konkurentnosti kamping turizma*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2012.
- Cvelić Bonifačić J., *Menadžment kamping usluge u Hrvatskoj*, Magistarski rad, Sveučilište u Rijeci, Opatija, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2003.
- Institut za turizam, *Hrvatski turizam u brojkama*, Zagreb, 2015., dostupno na www.iztzg.hr
- Ministarstvo turizma RH, *Turizam u brojkama 2014.*, Zagreb, 2015., dostupno na www.mint.hr
- Vlada Republike Hrvatske, *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine*, Zagreb, 2013., dostupno na www.mint.hr

POPIS TABLICA

Tablica 1: Broj kampova i smještajni kapaciteti kampa u RH po kategorijama 2013. godine.....	21
Tablica 2: Postelje prema vrstama turističkih smještajnih objekata u RH 1980.-2014.....	22
Tablica 3: Broj smještajnih objekata pojedine vrste u RH 2013.-2014.....	23
Tablica 4: Noćenja turista po vrstama objekata 1980.-2014. u RH (u 000).....	23
Tablica 5: Noćenja turista po vrstama objekata 2013.-2014. (u 000).....	24
Tablica 6: Dolasci turista prema vrstama objekata 2013.-2014. u RH (u 000).....	26
Tablica 7: Kampovi otoka Cresa po kategorijama, prema veličini i broju uređenih parcela....	35

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Noćenja stranih turista prema vrstama objekata za smještaj u 2014. godini.....27

POPIS SLIKA

Slika 1: Kamp Kovačine	30
Slika 2: Kamp Slatina	32
Slika 3: Kamp Baldarin	33
Slika 4: Kamp Bijar	34